

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Т.в.о. ректора ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Наталія МУРАНОВА

2024 р.

ВИСНОВОК

Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Короїд Тетяни Вікторівни на тему: «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Витяг

з протоколу № 11 засідання кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології від «08» травня 2024 року

Присутні: Головуюча на засіданні – зав. кафедри, педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, доцент *Г.Ю.Кравченко*; професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор *Н.О.Приходькіна*, професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор *Г.М. Тимошко*, професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор *І.Л.Сіданіч*, професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, кандидат пед.наук, доц. *Т.Є.Рожнова*, професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, кандидат пед.наук, доц. *Т.М.Махиня*, доцент кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, кандидат пед.наук *С.В.Штангей*, кандидат медичних наук, доцент професор кафедри педагогіки адміністрування та спеціальної освіти *В.М.Федорець*; *запрошені* – завідувач кафедри менеджменту освіти і права доктор пед. наук, професор *З.В.Рябова*, доктор пед. наук, професор, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» *І.А.Кучеренко*, доцент кафедри публічного управління і проектного менеджменту кандидат істор.наук, доцент *А.А.Вініченко*, проректор з наукової роботи та цифровізації ДЗВО «Університет менеджменту освіти», кандидат істор. наук, доцент, доцент кафедри професійної і вищої освіти *І.Г.Отамась*,

доцент кафедри економіки, підприємництва та менеджменту, канд.пед.наук,
доц. *О.Л.Ануфрієва*.

Серед присутніх 13 осіб: 6 осіб – докторів педагогічних наук і 7 кандидатів наук.

Порядок денний:

1 Надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації на тему *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*, здобувача кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки Короїд Тетяни Вікторівни.

2.Подання пропозицій Вченій раді Університету щодо кандидатур до складу разової спеціалізованої вченої ради Короїд Тетяни Вікторівни з метою захисту дисертації на тему *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*, на здобуття ступеня доктора філософії з 01 «Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

1 Надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації на тему *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*, здобувача кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки Короїд Тетяни Вікторівни.

Головуюча на засіданні – зав. кафедри, педагогіки адміністрування та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, доцент *Г.Ю.Кравченко* представляє роботу дисертанта.

Секретар – професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор *Н.О.Приходькіна*.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти Тетяна Анатоліївна Махія.

Дисертація виконувалась на кафедрі педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ДЗВО «УМО» (протокол № 3 від 30 березня 2021 року) та Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 2 від 20. 04. 2021 року).

Виступили:

Здобувачка Т. В. Короїд представила презентацію за основними положеннями дисертації *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

КОРОІД Т. В.: Вельмишановна головуюча, вельмишановні члени семінару, шановні присутні!

Дозвольте презентувати результати дисертаційного дослідження *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*.

Реформування системи освіти в Україні відповідно до європейських стандартів та підвищення престижності професії педагогічних працівників відображено в Законах України *«Про освіту»*, *«Про загальну середню освіту»*, *«Про повну загальну середню освіту»* й інших актах законодавства України.

Для досягнення результату, здійснення мети, подолання труднощів передові вчителі усвідомили неминучість змін у сучасній освіті й уже відкриті до них. Сучасний учитель, що критично мислить, є креативною, творчою й відповідальною особистістю, постійно впроваджує новітні технології, поступово інтелектуально збагачується, самовдосконалюється.

Впровадження реформи НУШ у середню й дошкільну освіту, запровадження щорічних Міжнародних та національних премій для вчителів-агентів освітянських змін Global Teacher Prize, Global Teacher Awards, Global Teacher Prize Ukraine, розширення простору для педагогічного обміну знаннями та ресурсами в умовах (не)конференцій Edcamp Ukraine, розширення мережі онлайн-курсів та ресурсів для українських учителів на масових безкоштовних платформах EdEra, «На Урок», «Рух-освіта» сприяють опануванню нових знань, розвитку компетентностей, що у свою чергу стає чинником впливу на розвиток творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти.

Далі дозвольте не зачитувати наукові джерела, аналіз яких було здійснено під час роботи над дисертаційним дослідженням, вони представлені на слайдах.

Актуальність даного питання й необхідність розв'язання виявлених суперечностей вплинули на вибір теми *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*. А нові виклики й умови даної проблеми зумовили необхідність вивчення теорії та практики, розробки моделі управління розвитком творчого

потенціалу вчителів української мови і літератури та впровадження досвіду управління в умовах неформальної освіти.

Тож аналіз результатів теоретичних досліджень щодо управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти дозволив виявити низку *суперечностей*, які теж представлені на слайді.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти й аналіз результативності її використання.

Далі дозвольте не зачитувати науковий апарат, його представлено теж на слайді.

На виконання першого та другого завдань дослідження було здійснено аналіз теорії та практики управління розвитком творчого потенціалу вчителів шляхом аналізу й узагальнення теоретичних і практичних напрацювань з теми. На основі аналізу наукової літератури, нормативних вимог обґрунтовано необхідність якісного управління розвитком творчого потенціалу вчителів.

Доведено, що питання розвитку й управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури недостатньо висвітлені в сучасній науковій літературі, що не дозволяє розвивати творчий потенціал учителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти та згідно з вимогами НУШ до вчителя-предметника.

Проведено аналіз чинників впливу на розвиток вітчизняної освіти та розібрано використання наукових знань як зростання продуктивної діяльності в зарубіжній і вітчизняній освіті.

Визначено вплив розвитку *творчого потенціалу* вчителів української мови і літератури на забезпечення ефективної реалізації їх професійної діяльності та конкуренцію передбачуваності, що дає можливість розглядати розвиток творчого потенціалу вчителів української мови і літератури як неперервний процес їх самоактуалізації і самовдосконалення в умовах неформальної освіти і воєнного стану. Зазначено, що управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти – це вплив на результат взаємодії вчителів із освітнім контентом щодо розвитку творчого потенціалу.

На виконання цих двох завдань було проаналізовано стан управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти в Україні. Наведено статистичні дані результату опитування респондентів щодо переваг у формах їх професійного зростання.

Бачимо, що більшість опитаних респондентів із числа вчителів української мови і літератури – надають перевагу неформальним формам підвищення свого професійного розвитку, до яких ми віднесли участь у форумах, конференціях, вебінарах, конкурсах, EdCamp-заходах, онлайн курсах на платформах масових відкритих онлайн курсів тощо.

У ході дослідження нами було проведено пілотне дослідження рівня сформованості творчого потенціалу вчителів української мови і літератури на

основі тесту «Діагностика творчого потенціалу та креативності», який дозволяє продіагностувати основні складові творчого потенціалу, такі, як допитливість, упевненість у собі, сталість, прагнення до незалежності, здатність абстрагуватися й зосереджуватися.

Як бачимо з результатів діагностики, проведена діагностика не виявила педагогів із низьким творчим потенціалом, що свідчить про потенційні можливості як детермінанти їх творчого розвитку.

Тому, питання якісного управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури, а саме їх індивідуалізований розвиток, що передбачає особистісну орієнтацію, необхідно узагальнити й детально описати через технологію впровадження моделі управління цим розвитком залишається актуальним.

На виконання третього завдання було науково обґрунтовано й розроблено модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, що відтворює норми й принципи організації для забезпечення процесу управління. Запропоновано керівникам і педагогам *п'ять блоків* цієї моделі управління розвитком, що містять необхідні для використання функції, методи, технології й механізми з метою мотивації, пізнання, самостійності креативної особистості (*цільовий, теоретичний, змістовний, технологічний, підсумково-рефлексивний*).

Перший блок, цільовий, є визначенням напрямку особистості на успіх, тому як активна творча діяльність учителів дає позитивний результат при повній синхронізації дій із керівником. Через те спочатку треба визначити мету, завдання та стан управління розвитком творчого потенціалу, продуктивність і бажаний результат, що індивідуальний для кожного.

У *другому блоці, теоретичному*, розглянуто закони й закономірності управління та методологічні підходи до управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури (андрагогічний, аксіологічний, акмеологічний, системний, діяльнісний).

Усі блоки моделі УРТП ВУМЛ детально описані й наочно представлені. Тож кінцевий, *п'ятий блок* моделі управління, *підсумково-рефлексивний, то – коригування та максимальний результат*, тому як результат якісного управління розвитком творчого потенціалу вчителів призводить до успіху, а значить компетентності, професіоналізму, педагогічної майстерності, репутації.

Опановуючи компетентностями, підвищуючи свій рівень і професіоналізм, виконуючи роль експертів, інноваторів, наставників, вихователів, модераторів, учителі української мови і літератури завдяки співпраці між усіма посередниками в освіті та свободі вибору зможуть трансформувати як прийоми навчання залежно від потреб замовників освітніх послуг, так і особистість як посилення конкуренції.

Управління розвитком творчого потенціалу вчителів – це вплив на ціннісно-мотиваційну сферу вчителів, що створена у ЗЗСО, шляхом створення умов. Для вимірювання стану УРТП ВУМЛ в умовах неформальної освіти

нами розроблена авторська формула і відповідний кваліметричний та психолого-педагогічний інструментарій.

До складу формули *УРТПУ* входять наступні компоненти:

- *ціннісно-мотиваційна сфера* (ЦМС) як мотивація до професійного зростання;
- *право вибору* (ПВ) як усвідомлений вибір учителем сучасних напрямів;
- *цілепокладання* (ЦП) як постановка вчителем мети щодо реалізації цього потенціалу;
- емоційний інтелект (ЕІ) як складова управлінського потенціалу особистості.

Для попиту й удосконалення механізму щодо вивчення управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури нами запропоновано модель цього управління як поєднання зв'язку сьогодення з поставленими завданнями через створені умови, які сприяють розвитку творчого потенціалу вчителів.

Поєднавши поняття «якість управління» із стилем діяльності та лідерства, виходимо на «управління якістю», де головним пріоритетом є якість освіти.

На реалізацію четвертого завдання дослідження було здійснено експериментальну перевірку авторської моделі УРТП ВУМЛ в умовах неформальної освіти, оброблено й узагальнено результат.

Для проведення експериментальної перевірки було розроблено відповідну програму, визначено заклади освіти для проведення експерименту, розподілено їх на експериментальну й контрольну групи.

В обох групах приблизно однаковий розподіл рівнів стану управління розвитком творчого потенціалу (однакові початкові позиції).

У кожній групі визначався рівень стану управління УРТП ВУМЛ на початку експерименту за допомогою кваліметричного апарату обчислення.

Провідним методом експериментального дослідження стало спостереження як ілюстрація «менеджменту й організації» на підставі результатів обробки відповідей тестових завдань (авторська розробка), авторського опитувальника для самооцінювання, тестових завдань на визначення саморозвитку (за І. Нікітішною), тестових завдань на емоційний інтелект (за Н. Холлом) і проаналізовано рівень управління розвитком творчого потенціалу вчителів.

Аналіз результатів дослідження за кожним компонентом *УРТПВ* надав розуміння щодо рівня *ТП* (творчого потенціалу) учителів української мови і літератури через узагальнені показники експериментальної і контрольної груп, отримані в ході формувального експерименту під час самооцінювання розвитку творчого потенціалу вчителів.

Приріст високого рівня УРТП ВУМЛ в експериментальній групі становить 23%; у контрольній групі дані не змінилися. При цьому низький рівень УРТП ВУМЛ в експериментальній групі знизився на 17%, тоді, як в експериментальній цей показник становить 3 %.

Таким чином ці дані свідчать про зміни та більш високу ефективність управління РТПВ через створені умови управління їх розвитком, що є показником позитивних зрушень стосовно експериментальної групи.

На реалізацію п'ятого завдання було розроблено методичні рекомендації щодо впровадження цієї моделі управління. У них описуються причинно-наслідкові зв'язки, послідовність дій, взаємозалежність якості управління, що впливає на розвиток творчого потенціалу й управління цим розвитком.

Модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури є адаптивною й за воєнні часи, адже в ній чітко окреслені необхідні складові щодо управління їх розвитком.

Розвиток творчого потенціалу педагогів прямо пропорційно залежить від удосконалення всієї освітньої системи, а значить потребують дослідження напрями особистісного та професійного розвитку ТПВ, умов забезпечення стабільного позитивного РТП ВУМЛ.

Тож подальші наукові розвідки будуть присвячені розробці новітніх моделей розвитку ТПВ і управління цим розвитком.

Дякую за увагу!

КРАВЧЕНКО Г. Ю.: Шановні колеги, доповідь закінчено. Переходимо до запитань.

ТИМОШКО Ганна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти: *Чому Ви назвали п'ятий блок своєї моделі «підсумково – рефлексивний»? Ви в таблиці використовуєте дефініцію «усереднені дані». Що це означає? Поясніть, будь ласка.*

КОРОІД Т. В.: Дякую за запитання, шановна Ганно Миколаївно.

Що стосується першого запитання: п'ятий блок моделі - «підсумково–рефлексивний», оскільки задіяні в даному блоці як моніторинг так і коригування. Ми виходили з такого міркування, що кожен крок творчої особистості до успіху потрібно моніторити й коригувати для подальшого розвитку. Цей блок є підсумком і включає рефлексію.

Що стосується другого запитання: «усереднені дані» – це проміжний результат дослідження.

СІДАНІЧ Ірина Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти: *Які сучасні напрями розвитку творчого потенціалу в умовах війни й дистанційної освіти? Яким компетентностям учителів української мови і літератури Ви приділяли увагу?*

КОРОІД Т.В.: Дякую за запитання, шановна Ірино Леонідівно.

Що стосується першого запитання: впровадження реформи НУШ у загальну середню освіту, запровадження щорічних Міжнародних та національних премій для вчителів-агентів освітянських змін Global Teacher Prize, Global Teacher Awards, Global Teacher Prize Ukraine; розширення

простору для педагогічного обміну знаннями та ресурсами в умовах (не)конференцій Edcamp Ukraine, розширення мережі онлайн-курсів та ресурсів для українських учителів на масових безкоштовних платформах EdEra, Prometheus, «Рух-освіта – підвищення кваліфікації», «Prometheus», «На Урок», CyXaPi, Ukrainian English Language Teacher Learning Platform тощо сприяють опануванню нових знань, розширенню світогляду, розвитку професіоналізму та компетентностей освітян, що у свою чергу стає чинником впливу на розвиток творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти. Одним із провідних чинників урізноманітнення сукупної професійної культури управлінців, що вміщує наявні та потенційні здатності й можливості до створення чогось нового або перетворення пізнаного, стає якість управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Що стосується другого запитання: підтримую думку, що якщо вчитель має навчити учнів певних компетентностей, то й сам має їх опанувати. Аналізуючи таблицю «Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти», бачимо, що на першому місці в опануванні трудових функцій є застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій. Усвідомлене впровадження вчителем у навчальний процес різноманітних освітніх ІТ-технологій, володіння технологіями програмування, хмарними технологіями Microsoft, сервісами Google й іншими різноманітними технологіями, інтернет-додатками для побудови майнд-мап, таких як: Freemind BubblUs, WiseMapping тощо призведе до трансформування вчителя на креативну й творчу особистість, самостійного й активного суб'єкта власного розвитку творчого потенціалу.

РОЖНОВА Тетяна Євгенівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти: *Вами представлена модель. У цільовому блоці зазначена мета, то – мета моделі чи мета дослідження?*

У рисунку 2.10. Ви подаєте «вплив моделі на якість освітньої діяльності загальної середньої освіти і Ви прописуєте вірний розрахунок на розвиток людського ресурсу – прибуток. Як розуміти поняття «прибуток»? Як Ви його трактуєте?

КОРОІД Т.В.: Дякую за запитання, шановна Тетяно Євгенівно.

Що стосується першого запитання: Виходячи з того, що мета впровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти – то її вдале впровадження в особисту роботу й освітній процес закладу освіти, що спонукатиме всіх учасників до мотивації, розвитку їх творчого потенціалу, пізнавальних і творчих здібностей, під час виконання практичних завдань педагоги відпрацьовували уміння і навичок роботи з моделлю управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури, технологічні й рефлексивні уміння, розвивали в собі лідерські якості.

Що стосується другого запитання: Вважаємо, що від управління розвитком творчого потенціалу до мотивації й самоосвіти вчителів, від удосконалення й рефлексії до підвищення їх компетентності та конкурентоспроможності – для менеджера проблема активізації «людського фактора» є однією з основних. Тобто, за умови якісного управління і професійної компетентності лідера-керівника, який спроможний утворити ланцюжок якості освіти як компетентність, результат, прибуток.

КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Ви зазначили, при проведенні контрольного етапу, що у контрольній групі не змінився показник управління творчим потенціалом учителів в умовах неформальної освіти. Чи була зафіксовано динаміка (позитивна/негативна) чи вона залишилася сталою, чи враховувався вами аспект саморозвитку, чи лише бралось до уваги зовнішнє управління?

КОРОІД Т. В.: Дякую, шановна Ірино Анатоліївно за запитання.

Дійсно, аналіз результатів дослідження за кожним компонентом управління розвитком творчого потенціалу вчителів, в умовах неформальної освіти, надав розуміння щодо рівня вчителів української мови і літератури через узагальнені показники експериментальної і контрольної груп, отримані в ході експерименту під час самооцінювання розвитку творчого потенціалу вчителів. Відповідно, за розрахунками фіксуються позитивні зміни.

КУЧЕРЕНКО І. А.: Я з Вами згодна, у загальному результаті експерименту є позитивна динаміка, але в контрольній групі динаміка – стала. Можливо, потрібно на це звернути увагу.

КОРОІД Т. В.: Так, приріст в експериментальній групі становить 23%, а у контрольній групі не змінився. Тут ми можемо говорити про ті заклади, що не використовували модель і це знову ж нас повертає до фактору управлінської діяльності в ЗЗСО.

КУЧЕРЕНКО І. А.: Тому я і звертаю Вашу увагу на те, що потрібно не забувати і про контрольну групу при проведенні дослідження.

КРАВЧЕНКО Г.Ю.: Дякую, Ірино Анатоліївно, Ви слушно звернули увагу на контрольну групу, оскільки при роботі над експериментом потрібно уважно ставитися до цього.

РЯБОВА Зоя Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»: *Ви зазначили, що є технології та механізми впровадження моделі. Конкретизуйте: що таке технології і про які механізми йде мова?*

КОРОІД Т. В.: Дякую, шановна Зоє Вікторівно, за запитання.

В нашому дослідженні технологія впровадження моделі розуміємо як тенденцію розвитку творчого потенціалу особистості. Вона містить 5 етапів,

наприклад - визначення стану та умова забезпечення стабільного позитивного розвитку творчого потенціалу; мотивацію менеджером освіти вчителів на розвиток творчого потенціалу через самовдосконалення та самореалізацію, створення відповідних умов для розвитку творчого потенціалу та ін.

РЯБОВА З. В.: Відносно задоволена, і бачення Ваше мені зрозуміло. Технологія – це певна мета, заради якої впроваджується модель. Це послідовність певних дій, що дають нам результат. Якщо є певні дії, що ми здійснюємо для запровадження моделі, то їх покроково можна назвати.

Механізми можуть бути складовою технології і можуть окреслити її. Вони демонструють вплив на процес.

ПРИХОДЬКІНА Наталія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти: *1. Як здійснювали розподіл між контрольною й експериментальною групами? На яких засадах, на яких підставах?*

2. За якими технологіями, методиками відбувалося це оцінювання й самооцінювання? Чи ви десь запозичили методики, чи це авторська методика? Назвіть запозичені методики.

КОРОІД Т. В.: Дякую, шановна Наталіє Олексіївно, за запитання.

Що стосується першого запитання. Підсумком констатувального етапу стало формування експериментальної та контрольної груп за типами закладів освіти на основі їх добровільної участі щодо експериментальної перевірки розробленої моделі. У кожній групі визначався рівень стану управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури на початку експерименту за допомогою кваліметричного апарату обчислення. Відбір до груп здійснювався, виходячи із приблизно однакових усереднених показників кожного компоненту моделі на початку експерименту: в обох групах приблизно однаковий розподіл рівнів розвитку творчого потенціалу, тобто в обох групах однакові початкові позиції.

Що стосується другого запитання. Для з'ясування рівня умотивованості, розвитку ключових компетентностей для успішної самореалізації, усвідомлення ролі вчителя української мови і літератури щодо напрямку національно-патріотичного виховання, дотримання принципів соціального партнерства нами було використано авторський опитувальник (Додаток Б). З'ясування рівня права вибору формули УРТП ВУМЛ передбачало виконання учасниками тестових завдань (Додаток В), що включали питання з вибором однієї правильної відповіді на визначення академічної свободи, права довільно вибирати форми неформальної освіти, допитливості.

Для визначення рівня саморозвитку (компонент цілепокладання) та емоційного інтелекту у структурі творчого потенціалу вчителя ми застосували методику І. Нікітішної (Додаток Г) і тест Н. Голла на емоційний інтелект (Додаток Д), враховуючи різні сторони ЕІ, що адаптували до особливостей управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури.

ОТАМАСЬ Інна Григорівна – кандидат історичних наук, доцент, проректор з наукової роботи та цифровізації ДЗВО «Університет менеджменту освіти»: *які показники з формули «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів» Ви досліджували і використовували в моделях ЄС, саме які впливали на розвиток і потенціал вчителів?*

КОРОІД Т. В.: Дякую, шановна Інно Григорівно, за запитання.

До складу формули *управління розвитком творчого потенціалу вчителів* в умовах неформальної освіти входять, перш за все: право вибору - як усвідомлений вибір учителем сучасних напрямів і форм розвитку творчого потенціалу в умовах неформальної освіти; ціннісно-мотиваційний компонент; цілепокладання; емоційний інтелект.

ОТАМАСЬ І.Г.: *Це Ваші дослідження чи вони запозичені з європейських досліджень?*

КОРОІД Т. В.: Ми аналізували моделі Японії і США, але коли дослідження стосувалося забезпечення контролю, якості оцінки то розвиток творчого потенціалу і управлінський підхід виводило на підвищення ефективності управлінської політики закладу. Зазначу, для себе я зробила висновок, що відповідна практика Японії і США мають вплив суттєвий на українські практики.

ОТАМАСЬ І.Г.: У Вас коефіцієнти значущості, визначені методом Делфі. Зрозуміло. Дякую.

КРАВЧЕНКО Г.Ю.: *Тетяно Вікторівно, Ви зазначаєте умови розвитку творчого потенціалу вчителів. Це окремо йдуть умови чи це – умови визначення ефективності моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів?*

КОРОІД Т. В.: Дякую, шановна Ганно Юріївно, за запитання.

Ми розглядали педагогічні умови і методологічні підходи (їх п'ять), що визначають не лише управління педагогічним розвитком, а й реалізацію креативності творчої особистості. Для удосконалення механізму, нами запропонована модель як цінності напрацьованого, що реалізується через створені умови, які ми коментуємо: готовність до самореалізації, умови реалізації управління розвитком; моделі управління творчим потенціалом.

КРАВЧЕНКО Г. Ю.: *Чи запропонували Ви технологію реалізації представленої моделі? Якщо так, то чи це зазначено в новизні?*

КОРОІД Т. В.: Технологію реалізації запропонованої моделі ми представили в підрозділі 2.3. дисертаційного дослідження. У новизні розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів; визначено чинники впливу на управління розвитком творчого потенціалу; розроблено кваліметричний інструментарій вимірювання стану управління розвитком творчого потенціалу; розроблено освітню програму підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури.

КРАВЧЕНКО Г. Ю.: *Що Ви визначали за допомогою кваліметричного інструментарію?*

КОРОІД Т. В.: За допомогою кваліметричного інструментарію нами визначено стан управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

КРАВЧЕНКО Г. Ю.: *В чому практична значущість Вашої роботи?*

КОРОІД Т. В.: Практичне значення нашого дисертаційного дослідження полягає в: розробленні, апробації та впровадженні в освітній процес ЗЗСО моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, підготовці відповідних методичних рекомендацій; розробці освітньої програми розвитку творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в системі підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури та діагностичного інструментарію для дослідження; запровадженні постійно діючого вебінару «Технологія використання моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури» і варто зазначити, що цей вебінар був затребуваний на багатьох наукових конференціях.

КРАВЧЕНКО Г. Ю.: Дякую, Тетяно Вікторівно за відповідь. Чи будуть ще запитань до Т.В.Короїд? Запитань немає.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти ННІМП **Махиня Тетяна Анатоліївна**.

МАХИНЯ Т. А.: Короїд Тетяна Вікторівна є здобувачем ступеня PhD з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за освітньо-науковою програмою спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» із досвідом педагогічної роботи понад 35 років.

Навчально-наукова співпраця Тетяни Вікторівни у стінах ДЗВО «Університет менеджменту освіти» розпочалася у 2018 році зі вступу до магістратури та навчання за освітньо-професійною програмою «Управління навчальним закладом» галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент, яку вона закінчила з відзнакою у 2020 році. Паралельно у 2019-2021 роках Тетяна Вікторівна продовжила навчання на кафедрі педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, навчаючись за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи» та здобула кваліфікацію «Викладач університетів та закладів вищої освіти». У 2020/2021 навчальному році конкурсна робота Тетяни Вікторівни на тему: «Управління розвитком творчого потенціалу педагогів закладу загальної середньої освіти» стала переможцем першого туру в ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та отримала 3 місце у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук 2020/2021 навчального року у галузі «Менеджмент освіти».

Тетяна Вікторівна є активним учасником усіх наукових заходів кафедри, ННІМП, а також Університету менеджменту освіти. Вона бере активну участь у розбудові неформальної освіти України, є активним учасником

неформальних заходів з обміну знаннями та ресурсами в умовах (не)конференцій Edcamp Ukraine, заходів Громадської спілки «Освіторія» та багаторазовим номінантом Щорічної національної премії для педагогів-агентів освітянських змін Global Teacher Prize Ukraine. Тетяна Вікторівна має багато сертифікатів про проходження онлайн-курсів та ресурсів для українських учителів на масових безкоштовних платформах EdEra, Prometheus, «Рух-освіта – підвищення кваліфікації», «На Урок», СуХаРi, Ukrainian English Language Teacher Learning Platform, що сприяють опануванню нових знань, розширенню світогляду, розвитку професіоналізму та компетентностей здобувачки. Все вищевказане спонукало Тетяну Вікторівну до того, що паралельно з навчанням у магістратурі у 2020 році Тетяна Вікторівна розпочала навчання в аспірантурі ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Під час виконання дисертаційної роботи Тетяна Вікторівна провела наукову роботу щодо вивчення сучасного стану проблематики, виявила високу працездатність, загальну ерудицію та наполегливість в опануванні освітніх компонентів освітньої програми. Т. В. Короїд проявила себе відповідальною, пунктуальною, наполегливою та старанною людиною; набула нових знань, умінь, навичок і компетентностей, які допомогли здобувачці на достатньому рівні виконати наукове дослідження.

Одержані результати проведеного дослідження мають наукову новизну та практичне значення, зокрема, у роботі обґрунтовано, розроблено та апробовано модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, а також розроблено технологію та методичні рекомендації щодо її впровадження. Текст дисертації оформлено відповідно до вимог до подібного роду робіт.

Тетяна Вікторівна неухильно дотримується принципів академічної доброчесності. На основі перевірки рукопису дисертаційного дослідження Т. В. Короїд за допомогою автоматизованої системи «UNICHECK» можна зробити висновок про відсутність у тексті її дисертації академічного плагіату. Програмою встановлено використання здобувачкою у тексті дисертації власних наукових праць попередньо оприлюднених з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації. Відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії № 44 від 12 січня 2022 року посилення в анотації дисертації на дані праці здобувача дозволяє не вважати це самоплагіатом.

Індивідуальний план наукової роботи Т. В. Короїд виконаний у повному обсязі. Набуті теоретичні знання, уміння, навички та відповідні компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, наукової та педагогічної діяльності у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Дисертаційна робота здобувачки Короїд Тетяни Вікторівни, в цілому, відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії, зазначеним у Постанові КМУ №44 від 12.01.2022 р. (зі змінами в

редакції постанови КМУ від 19 травня 2023 року № 502) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Дякую за увагу!

КРАВЧЕНКО Г.Ю.: Згідно протоколу засідання кафедри педагогіка, адміністрування та спеціальної освіти, нами було визначено двох рецензентів дисертації Т.В.Короїд. Тому дозвольте запросити до слова рецензента: Дубініну Оксану Володимирівну, кандидата педагогічних наук, доцента, професора кафедри публічного управління і проектного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Рецензент 1 (Дубініна Оксана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»): Шановні учасники фахового семінару, за результатами проведеної роботи, дозвольте представити рецензію на дисертаційне дослідження Т.В.Короїд.

Дисертаційне дослідження Тетяни Вікторівни Короїд присвячено проблемі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

В умовах трансформації освіти, проблема розвитку творчого потенціалу педагога як специфічного інструменту творчої педагогічної діяльності, актуальність якої викликана, затребуваністю творчих фахівців на ринку освітніх послуг лише підкреслює актуальність теми дослідження Т. В. Короїд

Сучасне суспільство висуває нові вимоги до освітньої галузі. Однією із них є розвиток творчого потенціалу вчителів, які є затребувані в нових соціально-економічних умовах країни, які здатні швидко адаптуватися до умов життя і орієнтуватися у швидкоплинному інформаційному полі, критично мислити, працювати в команді, генерувати ідеї й приймати альтернативні рішення у професійній діяльності, бути готовими до саморозвитку. Ініціативність, самостійність, гнучкість, креативність, рішучість – ці особистісні якості та вміння стають одними з найбільш важливих на сучасному етапі розвитку суспільства особистості, а їх формування потребує нових підходів у реалізації освітнього процесу.

Таким чином, управління розвитком творчого потенціалу вчителів, особливо української мови і літератури набуває особливої актуальності. Статистичні дослідження в освітній галузі та чине нормативно-правове законодавство вказує на те, що формування вище перелічених якостей у педагогічних працівників можливо досягти за умов впровадження неформальної освіти. Так, у відповідності до концепції Нової української школи переосмислюються професійні ролі вчителя, що відображають сутність

його інноваційної діяльності та професійні функції в умовах створення сучасного освітнього середовища. «Українська школа буде успішна, якщо до неї прийде успішний вчитель. ...Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини». Проблеми розвитку творчості особистості досліджували філософи з давніх часів: Платон, Аристотель, Ф. Бекон, Р. Декарт. Сьогодні, окремі аспекти розвитку творчого потенціалу педагога у світлі впровадження неформальної освіти відображені у працях А. Вербицької, І. Зязюна, О. Киричука, В. Кременя, Т. Рожнової, Т. Сорочан, Г. Тимошко та ін. науковців сучасності.

А отже, подана на рецензування дисертаційна робота Короїд Тетяна Вікторівна «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» є актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» виконувалося у 2019–2021 роках у рамках наукової теми кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи ННІМП ДЗВО «УМО» (РК № 0170002378 (2017–2021pp.) та у 2021–2022 роках у рамках наукової теми «Професійна мобільність учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «УМО» (державний реєстраційний номер 0122U200923 (2022–2024 pp.).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ДЗВО «УМО» (протокол № 3 від 30 березня 2021 року) та на Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 2 від 20. 04. 2021 року).

Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (357 найменувань, з них 30 – іноземною мовою) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 306 сторінок, з них основного тексту – 192 сторінки. Дисертація містить 43 таблиці і 26 рисунків і 11 додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи наукового пошуку; висвітлено наукову новизну, практичне значення та представлено результати впровадження.

У першому розділі «Теоретичні основи управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» дисертанткою проведено аналіз чинників впливу на розвиток вітчизняної освіти та розібрано використання наукових знань як зростання продуктивної діяльності у зарубіжній і вітчизняній освіті. Доведено, що умовою якісного управління є самокерована особистість, яка готова до змін і вирішенню проблем через розвиток свого творчого потенціалу й накопичення професійного досвіду; причому це стосується як управління, так і шкільної

команди. Виражається вона у здатності творчої діяльності особистості за певних умов: цілеспрямованості, креативності, вдосконалення та професійно-творчої самозміни. Обґрунтовано, що закладу освіти потрібен творчий учитель, самовмотивований на експеримент, дослідження, новаторство, «осучаснення». Висвітлені засади управління розвитком творчого потенціалу вчителів як основи компетентності, якісного управління через розробку й упровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в заклади освіти. Доведено, що розвиток творчого потенціалу педагогів закладу загальної середньої освіти залежить від самостійності, ініціативності особистості, її мобільності, вмотивованості, самоактуальності, коли під час роботи над собою набуваються організаційні, дослідницькі й пошукові навички, знання, професійний досвід, завдяки яким забезпечується повноцінна робота за фахом.

У другому розділі *«Модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»* теоретично обґрунтовано й представлено розроблену Т. В. Короїд модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, що відтворює норми й принципи організації для забезпечення процесу управління. Дисертанткою у межах реалізації моделі представлено п'ять блоків управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, а саме: цільовий, теоретичний, змістовний, технологічний та підсумково-рефлексивний. Т. В. Короїд серед ключових елементів цільового блоку моделі виділяє мету, завдання і аналітичний інструментарій визначення стану управління. У теоретичному блоці моделі дисертанка визначає управління розвитком творчого потенціалу вчителів через призму підходів до управління, закони й закономірності управління. Детально розглянуто методологічні підходи до управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури (андрагогічний, аксіологічний, акмеологічний, системний, діяльнісний), що реалізуються на таких методологічних принципах: інноваційності; неперервності; цінностях; рефлексивності; партнерства; системності; наступності. До змістового блоку моделі включено функції й методи управління, суб'єкти й об'єкти управління. Технологічний блок відображає описання технології й механізмів використання розробленої моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти. Також, у розділі дисертанткою запропоновано авторське визначення якості управління розвитком творчого потенціалу вчителів та зроблено висновки про те, що принципи, форми та методи управління розвитком творчого потенціалу учителів української мови і літератури забезпечать компетентнісний підхід до їх професійного розвитку, затребуваності й конкурентоздатності, що є важливим показником професіоналізму особистості, нових способів навчання та національної ідеї.

У третьому розділі *«Експериментальна перевірка авторської моделі, оброблення й узагальнення результатів дослідження»* Т. В. Короїд здійснено перевірку ефективності розробленої дисертанткою моделі управління

розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Проведене Т. В. Короїд експертне оцінювання щодо ефективності реалізації моделі засвідчило позитивну динаміку підвищення рівня управління розвитком творчого потенціалу вчителів і підтвердило позитивний вплив упровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в закладах освіти. Дані експерименту дають можливість зробити висновок про те, що ефективність управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в експериментальній групі обумовлена введенням авторської моделі управління, а її продуктивністю у закладі освіти буде виступати: адміністрація, яка передбачає результат і програмує конкурентоспроможність педагогів як позитивної динаміки їх професійної компетентності, мотивуючи на успішність через ефективність дій командної взаємодії.

Також, у розділі наводяться розроблені дисертанткою методичні рекомендації щодо впровадження цієї моделі управління. У них описуються причинно-наслідкові зв'язки, послідовність дій, взаємозалежність якості управління, що впливає на розвиток творчого потенціалу вчителів, освітнє середовище та взагалі систему забезпечення якості освіти в навчальних закладах. Особливу цінність модель управління набуває за умови невизначеності й ризику з метою підвищення шансів ЗЗСО через розроблення матриці SWOT та технологій SMART-, PESTаналізів.

Апробація матеріалів дослідження відбувалася на базі таких закладів освіти: Вовчанський фаховий коледж Державного біотехнологічного університету Чугуївського району Харківської області (довідка № 92-02/2 від 04.09.2023), Глухівська загальноосвітня школа I–III ступенів № 6 (довідка № 01- 12/305 від 05.09.2023), Голозубинецький ліцей Дунаєвецької міської ради Хмельницької області (довідка № 56 від 11.09.2023), Заклад загальної середньої освіти I–III ступеня: ліцей «Гремійум» м. Київ (довідка від 28.08.2023), Машівський ліцей Вишнівської сільської ради Волинської області (протокол № 1 від 30.08.2023), Погребівська гімназія Васильківської міської ради Київської області (довідка № 01-25/77 від 25.08.2023 р.).

Найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, є такі: розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти; розроблено кваліметричний інструментальний вимірювання стану управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти; визначено чинники впливу на управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури на забезпечення ефективної реалізації їх професійної діяльності та конкуренцію передбачуваності; розроблено освітню програму підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури; уточнено: ключові поняття дослідження «розвиток творчого потенціалу вчителя української мови і літератури» та «управління розвитком творчого потенціалу вчителів

української мови і літератури в умовах неформальної освіти»; – поняття «якість управління», «потенціал»; «творчий потенціал учителя», «управління розвитком творчого потенціалу вчителів» у контексті розвитку творчого потенціалу вчителів української мови і літератури; умови розвитку творчого потенціалу вчителів; удосконалено: механізм управління розвитком педагогів ЗЗСО; набули подальшого розвитку: питання змісту, форм, методів управління і сутності розвитку творчого потенціалу вчителів в умовах Концепції НУШ та воєнного стану.

Основні положення та результати дисертації були оприлюднені на форумах, конференціях, семінарах різного рівня. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 15 друкованих праць, із них – 15 одноосібні, 8 статей (із яких 8 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б»), 4 – матеріали конференцій, 1 – розділ монографії, 1 – стаття у науковому виданні, 1 – навчально-методичне видання.

Порушень академічної доброчесності в матеріалах дисертації не виявлено. Т. В. Короїд у кваліфікаційній науковій роботі робить коректні посилання на джерела, які відображають авторські ідеї та наукові положення з проблеми дослідження, що відповідає принципам академічної доброчесності та нормам законодавства про авторське право. Робота перевірена за допомогою автоматизованої системи, яка підтвердила відсутність академічного плагіату (ID перевірки:1016080918, дата перевірки: 24.01.2024 р.).

Практичне значення і впровадження отриманих результатів дослідження полягає в розробленні, апробації та впровадженні в освітній процес ЗЗСО моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, підготовці відповідних методичних рекомендацій «Упровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»; розробці освітньої програми розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в системі підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури та діагностичного інструментарію для дослідження; запровадженні постійно діючого вебінару «Технологія використання моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури». Напрацьовані матеріали можуть бути використані керівниками ЗЗСО щодо управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури та підготовки їх до роботи в інноваційному середовищі.

Дисертаційне дослідження Т. В. Короїд є самостійною науковою роботою, в якій повною мірою висвітлено її авторські ідеї і розробки, що дозволили вирішити виконати завдання та досягти визначеної мети дослідження. Дисертаційна робота Т. В. Короїд має чітку структуру та складається з анотації, яка представлена українською і англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (357 найменувань, з них 30 – іноземною мовою) та 11 додатків. Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження

відображено у висновках, які повністю відповідають поставленим завданням. Кваліфікаційна наукова праця Т. В. Короїд оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до даного виду робіт.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Т. В. Короїд, вважаємо за необхідне виокремити деякі дискусійні положення та висловити певні зауваження:

1. Потребує узгодження база дослідження кількісних показників у тексті дисертаційного дослідження у відповідності до довідок впровадження.

2. Бажано висновки до розділи три підкріпити числовими показниками у відповідності до визначення ефективності впровадження моделі розробленої дисертанткою.

3. Узгодити назву моделі розробленої автором у тексті дисертації.

4. У роботі зустрічаються поодинокі орфографічні та технічний помилки, що потребують виправлення.

Отже, дисертаційна робота Т. В. Короїд «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення та відповідає паспорту 011 – Освітні, педагогічні науки, а також вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії, зазначеним у Постанові КМУ №44 від 12.01.2022 р. (зі змінами в редакції постанови КМУ від 19 травня 2023 року № 502) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Рецензент 2 (Просіна Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філософії і освіти дорослих Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»).

Шановні учасники фахового семінару, актуальність дисертаційного дослідження Т. В. Короїд безперечна і зумовлена зростаючою роллю неформальної освіти у сучасному освітньому просторі. Значні зміни в освітній парадигмі, акцент на розвиток творчих здібностей і потенціалу вчителів, а також інтеграція інноваційних технологій вимагають нових підходів до управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти. Дослідження відповідає сучасним тенденціям і потребам освіти, що робить його значущим та своєчасним.

Авторка виявила і детально проаналізувала низку суперечностей між потребами сучасного освітнього процесу та існуючими методами управління розвитком творчого потенціалу вчителів, що забезпечує наукову новизну роботи. Дослідження базується на комплексному підході до аналізу проблеми,

включаючи теоретичний аналіз, розробку та апробацію моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів.

Наукові результати роботи Т. В. Короїд включають розробку інноваційної моделі управління, яка експериментально підтверджена. Ця модель може бути рекомендована для впровадження у практику українських навчальних закладів, сприяючи підвищенню ефективності педагогічної діяльності та розвитку професійних компетентностей вчителів.

Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертації відображено у публікаціях та конференціях, що засвідчує їх актуальність та практичну значимість. Окремого зазначення заслуговує глибокий аналіз наукової літератури та нормативних вимог, що доповнює теоретичну базу дослідження і сприяє подальшому розвитку вітчизняної педагогічної науки.

Дисертаційне дослідження має зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах наукової теми «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» виконувалося у 2019–2021 роках у рамках наукової теми кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи ННІМП ДЗВО «УМО» (РК № 0170002378 (2017–2021рр.) та у 2022–2024 роках у рамках наукової теми «Професійна мобільність учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «УМО» (державний реєстраційний номер 0122U200923 (2022–2024 рр.).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ДЗВО «УМО» (протокол № 3 від 30 березня 2021 року) на Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 2 від 20. 04. 2021 року).

Таким чином, актуальність дослідження не викликає сумнівів, тема дисертаційного дослідження Т. В. Короїд є актуальною і своєчасною.

У дисертаційному дослідженні Т. В. Короїд чітко визначено науковий апарат: сформульовано мету, яка розкривається у чотирьох завданнях, визначено об'єкт та предмет дослідження. Дисертантка обрала відповідні загальнонаукові та емпіричні методи дослідження, що допомогли досягти поставлених цілей та вирішити наукові завдання. Важливо, що Короїд Т. В. розробленню кваліметричного інструменту вимірювання стану управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Аналізуючи зміст дисертації, можна зазначити, що результати та висновки, які сформульовані у роботі, є добре обґрунтованими та логічно викладеними. Достовірність результатів підтверджена результатами експериментальної перевірки та достатньою апробацією моделі у практиці.

Результати дослідження опубліковано у 15 друкованих праць, із них – 15 одноосібні, із яких 8 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б»), 4 – матеріали конференцій, 1 – навчально-методичне видання, 1 – розділ монографії, 1 – наукове видання.

Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел із 357 найменувань (із них 30 – іноземною мовою) і 11 додатків. Загальний обсяг дисертації – 306 сторінок, з них 22 сторінки – анотації, 192 – основного тексту. Робота містить 43 таблиці і 26 рисунків.

Загальний обсяг дисертації та її структурна організація відповідають вимогам до наукових досліджень та забезпечують повноту викладення матеріалу, що в свою чергу підкріплює наукову та методологічну обґрунтованість дисертаційного дослідження Т. В. Короїд

Дисертаційна робота Т. В. Короїд перевірена на унікальність тексту за допомогою автоматизованої системи «Unіcheck», що не виявило порушень академічної доброчесності.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Т. В. Короїд полягає в розробці та експериментальній перевірці інноваційної моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти. Ця модель інтегрує новітні підходи та методики, що враховують специфіку неформального освітнього середовища та сучасні вимоги до педагогічної діяльності.

Розроблена комплексна модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної (далі – модель) освіти включає зокрема системний підхід до стимулювання та підтримки творчих здібностей вчителів, враховуючи їхні індивідуальні потреби та професійний контекст.

Впровадження нових методів оцінки та самооцінки для оцінювання творчого потенціалу, які можуть бути застосовані в умовах неформальної освіти для моніторингу та коригування процесу навчання та розвитку вчителів.

Достовірність одержаних результатів забезпечується експериментальною перевіркою, результати дослідження були піддані ретельній перевірці через серію педагогічних експериментів, які підтвердили ефективність моделі та широкою апробацією моделі. Модель була апробована в різних освітніх установах, що забезпечило перевірку її універсальності та адаптивності до різних умов та потреб. Результати дослідження були представлені у вигляді статей у фахових наукових виданнях і матеріалах конференцій, що сприяло їх незалежній оцінці та обговоренню у науковій спільноті.

Значення отриманих результатів дисертаційного дослідження Т. В. Короїд є значним як для наукової сфери, так і для практичного застосування в освіті. Ці результати сприяють подальшому розвитку педагогічних наук та освіти дорослих і вносять значний вклад у методики управління освітніми процесами, особливо в контексті розвитку творчих здібностей вчителів у неформальній освіті.

Дослідження розширює теоретичні рамки управління освітніми процесами, зокрема в сегменті розвитку творчих здібностей. Воно вносить

кліринг в розуміння того, як неформальна освіта може бути інтегрована в професійний розвиток вчителів.

Застосування розробленої моделі у практичній діяльності навчальних закладів дозволяє оптимізувати процеси управління та розвитку персоналу, сприяє підвищенню якості освітніх послуг та зміцненню творчих здібностей вчителів.

Модель надає конкретні інструменти та техніки для ефективного управління розвитком творчого потенціалу, що може бути застосовано в різних типах освітніх установ. Дослідження сприяє розширенню можливостей для професійного розвитку вчителів, надаючи їм інструменти для самовдосконалення та активної участі в інноваційних освітніх проектах.

Разом із тим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Т. В. Короїд, звертаємо увагу на деякі дискусійні питання.

1. Незважаючи на детальний опис розробленої комплексної моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, вважаємо, що необхідно було б детальніше аргументувати вибір конкретних технологій та методів управління: які основні критерії вибору цих технологій; яким чином вони сприяють ефективності моделі управління творчим потенціалом.

2. На сторінці 184 дисертаційного дослідження дисертанткою зазначається, що «керівник – то психолог, бо має бути відповідальним за освітню й інші діяльність закладу освіти, відповідати професійному стандарту, що розроблено Міністерством освіти і науки України». А далі, на сторінці 85, дослідниця підкреслює, що «найголовніше, що [...] управління робиться по горизонталі: не один, а всі разом». Нам здається, що ці два твердження дещо вступають у протиріччя одне з одним. На нашу думку важливо було б акцентувати увагу протягом усієї роботи на необхідності вміння керівником підбирати ефективну управлінську команду, в якій чітко розподіляються ролі, що сприяє ефективному горизонтальному менеджменту, зокрема і в аспектах управління творчим потенціалом педагогічних працівників.

Хоча варто зауважити, що значення командної роботи дисертанткою усвідомлюється, що зокрема зазначається на сторінці 103 Рис 2.8, у тексті на сторінці 105 та в інших параграфах, але не знаходить наскрізного розуміння протягом усієї роботи.

3. Також зауважимо на такий момент, що в дисертації знайдено вживання 25 разів слова «повинні», це слово може мати подвійне значення, провокуючи дискусії про демократію та авторитаризм у системі освіти. З одного боку, чіткі правила та очікування, сформульовані за допомогою цього слова, можуть забезпечити порядок та дисципліну в навчальному середовищі, а в науковому дослідженні чітко окреслити рамки та очікування, допомагаючи узагальнити та порівняти результати. З іншого боку, надмірне вживання слова "повинні" ризикує підірвати фундаментальні принципи демократичної освіти, такі як взаємоповага, співучасть та розвиток автономії учнів та вказувати на певну упередженість науковця, тоді як наукове дослідження має ґрунтуватися на об'єктивних фактах, неупередженому аналізу

без суб'єктивних оцінок і стереотипів. Використання більш нейтральної мови допомогло б дослідниці зробити свою дисертацію більш об'єктивною.

4. Під час проектування експериментальної моделі дисертантка пропонує декілька підходів, серед них і андрагогічний. Вважаємо, що варто було дати декілька наукових визначень цього поняття, розглянути різні підходи до пояснення поняття «андрагогіка». Але навіть наведено одне визначення на 90 сторінці: «андрагогіка – розділ педагогіки, що досліджує проблеми навчання дорослих; підхід – сукупність способів прийомів розгляду чого-небудь, впливу кого-небудь, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небу», далі у наступному абзаці, дослідницею не точно трактується, а саме зазначається, що «якраз особистий досвід, поповнення знань, їх коригування як надання допомоги школяреві через інтегрований матеріал є основним положенням андрагогіки.» Говорячи про андрагогіку, зазначаємо, що йдеться про навчання дорослих, а не школярів. Тому, можна зробити висновок, що твердження дисертантки про те, що андрагогіка фокусується на наданні допомоги школяреві через інтегрований матеріал, є не зовсім точним.

Висловлені зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного Т. В. Короїд дисертаційного дослідження.

Загальна оцінка дисертації Тетяни Вікторівни Короїд на тему "Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти", поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 011 "Освіта/Педагогіка" за спеціальністю 011 "Освітні, педагогічні науки", є високою. Дисертаційне дослідження є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має значну наукову і практичну цінність та актуальність.

Дисертація відповідає чинним вимогам до наукових досліджень у галузі педагогічних наук, включаючи структуру, методологію, обсяг та якість викладення основних результатів. Результати дослідження є достовірними та обґрунтованими, підкріплені належними емпіричними даними та експериментальними перевірками. Вони відображають впровадження інноваційної моделі управління, яка може внести значний вклад у покращення освітньої практики і теорії управління в освіті.

Робота відповідає вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

На підставі викладеного вище, авторка дисертації, Тетяна Вікторівна Короїд, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (Ph.D.) у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

ТИМОШКО Ганна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти.

Шановні колеги, що варто сказати – досконалості немає меж. Тому скільки б не працювала Тетяна Вікторівна, в контексті креативності та вдосконалення творчого потенціалу педагогічного працівника, завжди буде місце для дискусії. Немає досконалої роботи, до якої не було б зауважень і різних думок.

На що звернула увагу я: варто акцентувати увагу на презентацію та відповідність тексту який іде до презентації. Присутні суперечності.

Мене здивували висновки на виконання першого і другого завдання. Складається враження з виступу, що Ви висновки на ці завдання об'єднали.

Присутній «стан управління розвитку творчого потенціалу вчителем». Що сказати, сам «стан управління» це – не проста оцінювальна категорія, але в роботі я її не відслідкувала, але сам аналіз присутній. Тож, «стан управління» варто підсилити. Зверніть на це увагу.

«Усереднені дані». Я не просто поставила запитання, мені здається такого наукового сленгу немає і його варто було б замінити.

Ви мені добре роз'яснили підсумково-рефлексивний блок, я з Вами погоджуюся. Цікава надзвичайно формула. Вона заангажована умовними скороченнями. Імпонує те, що тут показані філософські й психологічні фактори педагогіки, навіть якщо вони недосконалі. Це - повчально і варто про ці фактори не забувати.

«Умови в умовах неформальної освіти» – тут цікавий акцент, але мене хвилює те, що багато векторів даної проблеми і всі їх якісно обґрунтувати неможливо, їх потрібно було скорочувати.

«Кваліметричний інструментарій» має хороше трактування. Імпонує авторська модель.

Є такі недоречності «вектор помилки управління» - це серйозна заявка. Помилки, недоречності в управління є, але вектор помилки управління» - це інкримінація управлінців (такий управлінець не може працювати). В актуальності проблеми дослідження повинне бути обґрунтування проблеми дослідження (згідно нормативних документів). Сторінка 18 «..в НУШ відображено настрої українського суспільства..». В концепції НУШ вони відображені, але не в науковій роботі. Щодо методів: емпіричні та експериментальні – в чому різниця?...Сторінка 25 – «..до експерименту залучені 663 вчителі: 64 – учителі української мов, 165 – керівники ЗЗСО..», а решта хто? Я так розумію, що Ви з констатувальним етапом об'єднали.

Варто відзначити, що опрацьовано 357 джерел, це - велика робота.

Робота хороша тим, що дуже багато векторів розгляду. Зроблена велика праця і я вважаю, що Т. В. Короїд заслуговує на присудження ступеня доктора філософії. Підтримую рекомендацію до захисту дисертаційного дослідження. Дякую.

СІДАНІЧ Ірина Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти.

На наших очах відбувається планомірне систематичне становлення науковця Т.В.Короїд. Тема глибока і багатогранна. Розумію чому обрана така тема, бо здобувачка сама є творчою особистістю і це відчувається в її текстах.

Велика шана науковому керівнику Т.М.Махині, яка пройшла цей шлях разом з Тетяною Вікторівною до наукового становлення. Хочу підтримати цю роботу і Т.В.Короїд щодо рекомендації до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. Дякую.

РОЖНОВА Тетяня Євгенівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти.

Я теж була свідком пройденого шляху наукового становлення Тетяни Вікторівни Короїд. Ви маєте велику кількість праць і рекомендую в кінці розділів зазначити свої праці, що висвітлюють відповідні розділи. Роботу підтримую. Дякую.

КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Шановні колеги, доповідь Тетяни Вікторівни, ще раз довела наскільки авторка переймається, чи краще сказати, живе досліджуваною проблематикою. Приємно, що професійна діяльність її як вчителя-словесника реалізовується і в наукових дослідженнях. З урахуванням представленого дослідження, опублікованих матеріалів буду підтримувати рекомендацію до захисту дисертаційного дослідження Т.В.Короїд з метою присудження ступеня доктора філософії. Дякую.

РЯБОВА Зоя Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Шановні колеги, ця робота зростала на наших очах. І на сьогодні ми бачимо і глибину, і осмислення досліджуваної наукової проблематики. Так, є багато речей, які необхідно виправити і про це вже зазначила Ганна Миколаївна. У вас гарно прописані технології впровадження моделі але потрібно виписати вашу точку зору на них. Чіткіше висловіть власну думку щодо інструментарію які ви використали в роботі. Кваліметричні критерії підібрані влучно, але потрібно чіткіше сформулювати методику їх використання.

А загалом, бажаю успіху і успішного завершення цього шляху. Буду підтримувати цю роботу в рекомендації до захисту.

ВОЛОТОВСЬКА Тетяна Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки адміністрування і спеціальної освіти.

Сьогодні представлено актуальну тему, ґрунтовну підготовку, вагомі і ємні результати вашого дослідження. Зроблено багато, проблема розкрита глибокою мірою. Бажаю вдало відпрацювати усі пропозиції і зауваження колег, які я поділяю, усі пропозиції надані лише Вам на користь, і подальших наукових успіхів. Підтримую рекомендацію до захисту. Дякую.

ФЕДОРЕЦЬ Василь Миколайович, кандидат медичних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти.

Шановні учасники фахового семінару, дякую за надану можливість виступити. Що хотілося б зазначити за результатами ознайомлення з роботою Т.В.Короїд, перш за все, мені імponує актуалізація моделі цілепокладання та інтеграція професійних цінностей. Цінним є ідея «..вчитель повинен мати відвагу бути вчителем...».

Окрім того, мою увагу привернула думка авторки, це С.197: «Пам'ятати про українську мову». Вважаю, з огляду на ту політичну ситуацію в якій знаходиться держава, Тетяно Вікторівно, доповнити процитовану думку «Пам'ятати і активно використовувати українську мову». Вважаю слухним звернутися до наукометричних баз, що нам доступні сьогодні, і де ми можемо ознайомитися з найновішими науковими точками зору на окреслену проблематику. Це значно б збагатило Ваш науковий доробок.

Все мною вище зазначене можна вважати побажаннями. Загалом, я позитивно оцінюю представлене сьогодні наукове дослідження та підтримую рекомендацію дисертації Т.В.Короїд до захисту.

АНУФРІЄВА Оксана Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач аспірантури та докторантури ДЗВО «УМО».

Шановні колеги, всі роки навчання ми спостерігали за зростанням аспірантки. Тетяна Вікторівна серйозно підійшла до дослідження обраної проблематики. Це людина з величезним досвідом практика. Так, їй нелегко було поєднати практику з науковою роботою, але я вважаю, що Тетяні Вікторівні вдалося це зробити. Вона є одним з найкращих взірців роботи аспіранта. Хочу підтримати її роботу щодо рекомендації до захисту. Дякую.

ОТАМАСЬ Інна Григорівна, кандидат історичних наук, доцент, проректор з наукової роботи та цифровізації ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Тетяну Вікторівну Короїд я знаю з проєктної діяльності. Знаю креативність в командній роботі. Сьогодні постає питання про те що ми повинні здійснювати підготовку креативних здобувачів освіти. Це можливе при умові роботи з ними креативних учителів. Робота потребує певних доопрацювань. Моя пропозиція врахувати побажання від рецензентів, які сьогодні були озвучені і далі рухатися до захисту. Зверніть увагу на швидку орієнтацію в показниках формул дисертації. З урахуванням озвучених пропозицій, робота варта рекомендації до захисту.

КРАВЧЕНКО Ганна Юріївна: Дозвольте і мені висловити свою думку. Ми неодноразово заслуховували етапи написання роботи Тетяни Вікторівни. За цей час зазначу зростання Тетяни Вікторівни як науковця-практика. Побажання одне – перегляньте вимоги до оформлення наукових робіт. Звертаю увагу на підготовку презентації. Я підтримую роботу.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Тетяни Вікторівни Короїд на тему:
*«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів
української мови і літератури в умовах неформальної освіти»*,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Своєчасність дослідження визначається зростаючою роллю освіти через її трансформацію й осучаснення системи загальної середньої освіти (упровадження Концепції «Нова українська школа», імплементація Закону України «Про повну загальну середню освіту» тощо), провідним завданням якої є створення умов для розвитку творчого потенціалу особистості, її життєвої та професійної компетентностей на основі нагального й досяжного змісту освіти.

Впровадження реформи НУШ у загальну середню освіту, запровадження щорічних міжнародних і національних премій для вчителів-агентів освітянських змін Global Teacher Prize, Global Teacher Awards, Global Teacher Prize Ukraine; розширення простору для педагогічного обміну знаннями та ресурсами в умовах (не)конференцій Edcamp Ukraine, розширення мережі онлайн-курсів і ресурсів для українських учителів на масових безкоштовних платформах EdEra, Prometheus, «Рух-освіта – підвищення кваліфікації», «Prometheus», «На Урок», CyXaPi, Ukrainian English Language Teacher Learning Platform тощо сприяють опануванню нових знань, розширенню світогляду, розвитку професіоналізму та компетентностей освітян, що у свою чергу стає чинником впливу на розвиток творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти. Одним із провідних чинників урізноманітнення сукупної професійної культури управлінців, що вміщує наявні та потенційні здатності й можливості до створення чогось нового або перетворення пізнаного, стає якість управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Аналіз результатів теоретичних досліджень щодо управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти дозволив виявити низку суперечностей, як між: сучасними вимогами суспільства до управління розвитком творчого потенціалу вчителів і низьким рівнем забезпечення впровадження новітніх методів і напрямів управління цим розвитком в умовах неформальної освіти; прагненням до самоактуалізації та самореалізації творчого потенціалу педагога та управлінським тиском на його особистість; необхідністю керування в конкурентних умовах діяльністю ЗЗСО та невідповідністю управлінців до її здійснення; потребою у створенні нових моделей управління розвитком творчого потенціалу вчителів і недостатнім рівнем готовності керівників і педагогів ЗЗСО до використання таких моделей.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано в межах наукових тем кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО УМО «Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін», державний реєстраційний номер 0170002378 (2017–2021 рр.) та «Професійна мобільність учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти», державний реєстраційний номер 0122U200923 (2022–2024 рр.).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ДЗВО «УМО» (протокол № 3 від 30 березня 2021 року) та на Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 2 від 20.04.2021 року).

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

2. Узагальнити досвід управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти відповідно до світових і вітчизняних практик управління.

3. Розробити та науково обґрунтувати модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

4. Експериментально перевірити модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти та описати технологію її впровадження.

5. Підготувати методичні рекомендації керівникам закладів загальної середньої освіти щодо практичного запровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Об'єкт дослідження - процес управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти

Предмет дослідження - зміст, форми і методи управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання поставлених завдань застосовано наступні методи дослідження:

– *теоретичні*: аналіз наукової й науково-методичної літератури, нормативно-правових документів і матеріалів мережі Інтернет з проблеми дослідження; узагальнення та систематизація філософських, педагогічних, психологічних підходів щодо досліджуваної проблеми; визначення й уточнення понятійно-категорійного апарату дослідження, що дозволили уточнити сутність поняття «творчий потенціал педагога», «розвиток творчого

потенціалу вчителів української мови та літератури», «управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови та літератури в умовах неформальної освіти»; моделювання; метод аналізу й синтезу виокремлених наукових положень; узагальнення та класифікація; методи кваліметрії, що дали змогу визначити критерії та рівні сформованості стану управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти;

– *емпіричні*: вивчення й узагальнення досвіду управління професійним зростанням педагогів, що стали півфіналістами та фіналістами премії Global Teacher Prize Ukraine, освітян закладів загальної середньої освіти України різного віку та статі; асоціативний експеримент (опитування, інтерв'ю, анкетування, метод психосемантичного дослідження, метод експертних оцінок, самооцінка як доведення результативності розробленої моделі управління творчим потенціалом учителів української мови і літератури й технології її впровадження тощо);

– *експериментальні*: констатувальний і формувальний експерименти, які дали можливість перевірити мету дослідження; методи математичної статистики, що дали змогу здійснити оброблення експериментальних даних і сприяли уточненню висновків й основних теоретичних положень; метод Дельфі (експертних оцінок, рейтингу), що сприяв вивченню стану проблеми дослідження на практиці та визначенню вагомості компонентів управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Наукова новизна й теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– *розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено* модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти;

– *розроблено кваліметричний інструментарій вимірювання* стану управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти;

– *визначено* чинники впливу на розвиток *творчого потенціалу* вчителів української мови і літератури на забезпечення ефективної реалізації їхньої професійної діяльності та конкуренцію передбачуваності;

– *розроблено* освітню програму підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури;

уточнено:

– ключові поняття дослідження «розвиток творчого потенціалу вчителя української мови і літератури» та «управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»;

– поняття «якість управління», «потенціал»; «творчий потенціал учителя», «управління розвитком творчого потенціалу вчителів» у контексті розвитку творчого потенціалу вчителів української мови і літератури;

– умови розвитку творчого потенціалу вчителів;
удосконалено: механізм управління розвитком педагогів ЗЗСО;
набули подальшого розвитку: питання змісту, форм, методів управління і сутності розвитку творчого потенціалу вчителів НУШ в умовах воєнного стану.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в розробленні, апробації та впровадженні в освітній процес ЗЗСО моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти, підготовці відповідних методичних рекомендацій «Упровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти»; розробленні освітньої програми розвитку творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в системі підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури та діагностичного інструментарію для дослідження; запровадженні постійно діючого вебінару «Технологія використання моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури». Напрацьовані матеріали можуть бути використані керівниками ЗЗСО щодо управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури та підготовки їх до роботи в інноваційному середовищі.

Особистий внесок здобувача. Основні положення та результати дослідження є самостійним внеском автора у процес розвитку творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти й управління цим розвитком.

Дотримання академічної доброчесності. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат системою Unicheck та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою у тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертації було обговорено і схвалено на засіданні кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 15 від 03 травня 2023 року), на вченій раді Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 5 від 08 червня 2023 р), оприлюднені під час виступів і доповідей на науково-практичних семінарах, конференціях різного рівня, зокрема:

– *міжнародних*: «Наука і молодь – 2021: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» (м. Київ, 2021 р.); «Наука і молодь – 2022: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» (м. Київ, 2022 р.); III Міжнародна літня наукова online-школа «Адаптивні процеси в освіті» (м. Харків, 2022 р.);

II Загальнонаціональний Польський форум здобувачів вищої освіти в галузі школи та її суб'єктів в умовах цивілізаційних викликів (Польща, 2023 р.); «Наука й молодь – 2023: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» (м. Київ, 2023 р.); IV Міжнародна літня наукова online-школа «Адаптивні процеси в освіті» (м. Харків, 2023 р.);

– *всеукраїнських*: «Адаптивні процеси в національній системі освіти» (м. Харків, 2021 р.); II Всеукраїнська наукова онлайн-конференція з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» (м. Полтава, 2022 р.); «Дисертація: зміст та новизна» (м. Київ, 2022 р.); «Публічне управління та адміністрування в умовах війни та у поствоєнний період» (м. Київ, 2022 р.); «Робота з дітьми в умовах воєнного стану» (м. Київ, 2022 р.); «Трансформація загальної середньої освіти виклики воєнного стану та післявоєнного часу, відповіді на перспективи» (м. Київ, 2022 р.); «Цифрове життя в освіті: що має вміти педагог у кризових умовах» (м. Київ, 2023 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 15 друкованих праць, із них – 15 одноосібні: 8 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 4 – матеріали конференцій, 1 – стаття у науковому виданні, 1 – розділ в монографії, 1 – навчально-методичне видання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ *Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації* (статті у наукових фахових видання України)

1. Короїд Т. В. Проблеми управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти в науковій літературі. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». 2022. Вип. 19(48). С. 44–65. (Категорія «Б»).

URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/19_48_2022/pedagog/Bulletin_19_48_Pedagogika_Koroid.pdf.

2. Короїд Т. В. Сучасний стан управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти у світовій та вітчизняній практиці. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». 2022. Вип. 20(49). С. 67–92. (Категорія «Б»).

URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/20_49_2022/pedagog/Bulletin_20_49_Pedagogika_Koroid.pdf.

3. Короїд Т. В. Наукове обґрунтування моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». 2022. Вип. 21(50). С. 91–123. (Категорія «Б»).

URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/21_50_2022/pedagog/Bulletin_21_50_Pedagogika_Koroid.pdf.

4. Короїд Т. В. Характеристика моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти. *Імідж сучасного педагога* : електрон. наук. фах. журн. 2022. № 5(206). С. 60–70. (Категорія «Б»). URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/266315/264267>.

5. Короїд Т. В. Адаптивне управління розвитком творчого потенціалу вчителів в умовах неформальної освіти і воєнного стану. *Імідж сучасного педагога* : електрон. наук. фах. журн. 2022. № 6 (207). С. 21–26. (Категорія «Б»). URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/269843/266924>.

6. Короїд Т. В. Організація експериментальної перевірки розробленої моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»* : електрон. наук. фах. вид. 2022. Вип. 14(27). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/497/431>.

7. Короїд Т. В. Управління розвитком творчого потенціалу вчителів: проблеми й перспективи зростання. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 1(51). С. 216 – 225. URL: <https://drive.google.com/file/d/1F0ShkVvKSpTpNNjt-X197oz3AAIS7tpb/view>.

8. Koroid T. V. Results of the expert evaluation of the effectiveness of the management model of the development of the creative potential of teachers as a self-esteem of the manager competence. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences: scientific journal* / editor-in-chief G. Griбан, coeditor-in-chief O. Antonova. Zhytomyr : Zhytomyr Ivan Franko State University Press, 2023. Vol. 2(113). 311 p. P. 172–185. URL: <http://pedagogy.visnyk.zu.edu.ua/article/view/288900/282507>.

Розділ у монографії

9. Короїд Т. В. Технологія використання моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти. *Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора* : електрон. наук. кол. монографія / за заг. та наук. ред. д-ра пед. наук Н. І. Білик; редкол. : В. В. Зелюк, М. О. Кириченко, В. В. Пилипенко, З. В. Рябова та ін. Полтава; Київ : ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2023. 542 с. С. 313–333. URL: http://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdily/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografiia_skovoroda_2023.pdf

Наукові праці які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (публікації в інших наукових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій)

10. Короїд Т. В. Сучасні напрями вдосконалення управління розвитком творчого потенціалу педагогів закладу загальної середньої освіти. *Науковий Вісник УМО. Серія «Педагогіка»* : електронне наук.-практ. вид. 2020. № 5.

URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/visnyk_umo/pedagogika/5_2020/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BEi%D0%B4_7.pdf.

11. Короїд Т. В. Розвиток творчого потенціалу викладачів як вимога часу, *Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту*: матеріали II Всеукр. наук.-методологіч. семінару, м. Київ-Бориспіль: ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 2020. 219 с. С. 73–76. URL: <http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/konferenc/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%832020.pdf>.

12. Короїд Т. Школознавство як основи управління сучасною школою в умовах її реформування. *Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 11 листоп. 2021 р. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обл. ради, 2021. 479 с. С. 215. URL: <https://drive.google.com/file/d/1lv3mzn1XShYctO2KtPsExjGGhWLUPYM/view>.

13. Короїд Т. В. Шляхи вдосконалення розвитку творчого потенціалу викладачів закладів вищої освіти. *Наука й молодь – 2021: пріоритетні напрями глобалізаційних змін*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти й молодих учених, квіт. 2021 р.

14. Короїд Т. В. Модель управління розвитком творчого потенціалу вчителів: інструменти управління під час воєнного стану. *Наука й молодь – 2023: пріоритетні напрями глобалізаційних змін*: III Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти й молодих учених, квіт. 2023 р.

15. Короїд Т. *Упровадження моделі управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти*: метод. рекомендації. Київ: НАПН України ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2023. 32 с.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел із 357 найменувань (із них 30 – іноземною мовою) та 11 додатків. Загальний обсяг дисертації – 305 сторінок, з них 22 сторінки – анотації, 191 – основного тексту. Робота містить 43 таблиці та 26 рисунків.

Характеристика особистості здобувача.

Тетяна Вікторівна Короїд навчається в аспірантурі ДЗВО «Університет менеджменту освіти» з 2020 року. За час навчання здобувачкою повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДЗВО «Університет менеджменту освіти») за дисциплінами, що означені в освітньо-науковій програмі «Освітні, педагогічні науки» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Своєчасність та повноту виконання індивідуального плану аспірантки підтверджено результатами поточної, підсумкової (річної) та заключної атестації. Здобувачка виявила відповідальне ставлення до поставлених завдань, зокрема, своєчасно і в повному обсязі здійснювала усі види досліджень.

Короїд Т. В. проявила себе наполегливим, відповідальним науковцем, своєчасно виконала всі розділи індивідуального навчального плану, відвідувала лекції та семінарські заняття та оволоділа загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

Тетяною Вікторівною Короїд здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Короїд Тетяни Вікторівни

«За» – 13

«Проти» – немає

«Утримались» – немає

У результаті попередньої експертизи дисертації Тетяни Вікторівни Короїд і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Короїд Тетяни Вікторівни на тему: *«Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти».*

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Т.В.Короїд відповідає спеціальності 011 - Освітні, педагогічні науки та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Короїд Тетяни Вікторівни на тему: «Управління розвитком творчого потенціалу вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 011 - Освітні, педагогічні науки.

Презентація Короїд Т.В. на 21 стор. додається.

Головуюча на засіданні

завідувач кафедри педагогіки
адміністрування та спеціальної освіти
ННІМП ДЗВО «УМО»,
доктор педагогічних наук, доцент

Ганна КРАВЧЕНКО

Секретар засідання

професор кафедри педагогіки
адміністрування та спеціальної освіти
ННІМП ДЗВО «УМО»,
доктор педагогічних наук, професор

Наталія ПРИХОДЬКІНА

